

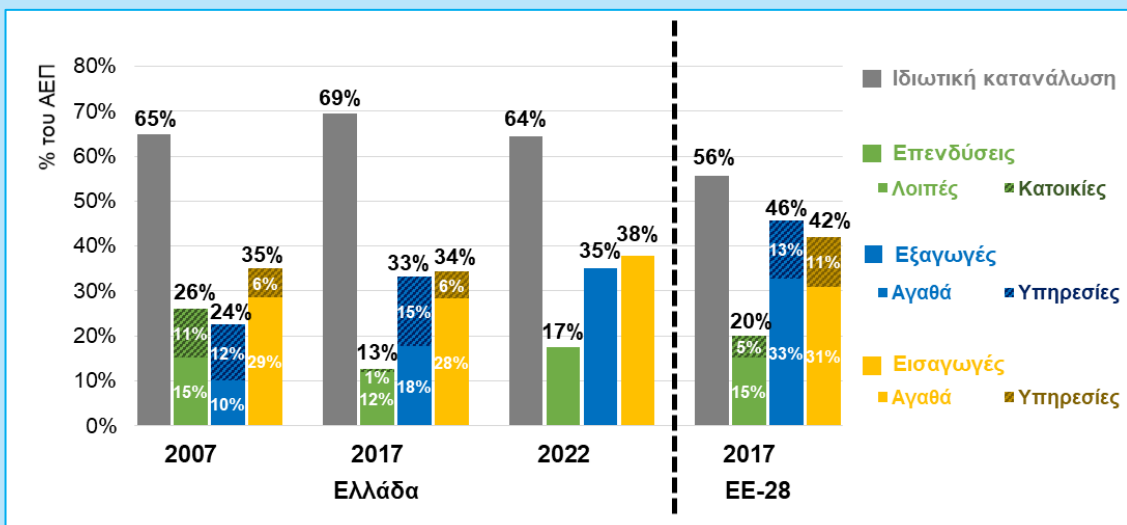
Η Ελλάδα μπροστά στην πρόκληση της ανάπτυξης...

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

- Με την έξοδο από τα Μνημόνια, η Ελλάδα, καλείται να εξυπηρετεί ένα δυσβάστακτο χρέος, χωρίς πλέον πρόγραμμα χρηματοδοτικής συνδρομής. Για να αναχρηματοδοτείται με επιτυχία το χρέος αυτό από τις αγορές, θα χρειαστεί ένας ριζικός μετασχηματισμός προς μια οικονομία της παραγωγής και των εξαγωγών και ένα κράτος που θα μπορεί να υποδεχθεί επενδύσεις υψηλής καινοτομίας και κερδοφορίας. Δυστυχώς μετά από 10 χρόνια κρίσης και 8 χρόνια μνημονίων, δεν βρισκόμαστε ακόμη σε αυτό το σημείο. Θεμελιώδη μεγέθη της οικονομίας όπως το υψηλό μερίδιο (69%) της ιδιωτικής κατανάλωσης στο ΑΕΠ, το ελλειμματικό εμπορικό ισοζύγιο των €21,5 δις. ετησίως, η δημογραφική γήρανση και οι υψηλές δαπάνες για τη χρηματοδότηση συντάξεων και κοινωνικών παροχών, η χαμηλή ανταγωνιστικότητα σε μια σειρά από κρίσιμους δείκτες για την προσέλκυση επενδύσεων, αποτελούν τις μεγάλες προκλήσεις για την κοινωνία, την οικονομία και το πολιτικό μας σύστημα για να πετύχουμε μια βιώσιμη ανάπτυξη. Είναι αδήριτη ανάγκη συνεπώς η επίμονη εφαρμογή φιλικών προς την ανάπτυξη μεταρρυθμίσεων που διευκολύνουν τη λειτουργία των ελεύθερων αγορών και της επιχειρηματικότητας και ένα βελτιωμένο κοινωνικοοικονομικό θεσμικό πλαίσιο. Οι πολιτικές ηγεσίες οφείλουν να αντιληφθούν ότι η μεταμνημονιακή περίοδος της οικονομίας απαιτεί ακόμη μεγαλύτερη υπευθυνότητα από όση επέδειξαν κατά τη διάρκεια των μνημονίων και ριζική αλλαγή ύφους και τρόπου διακυβέρνησης καθώς σύντομα δεν θα υπάρχει το δίχτυ ασφαλείας για την εγγυημένη χρηματοδότηση του χρέους. Πρόκειται για μία εθνικής εμβέλειας προσπάθεια υψηλής προτεραιότητας, καθώς μαγικές λύσεις για ταχεία επαναφορά της οικονομίας σε υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης δεν υπάρχουν, ιδίως σήμερα που ο κρατικός δανεισμός για καταναλωτικούς σκοπούς δεν είναι επιλογή, όπως ήταν τα χρόνια πριν την κρίση, και έχουν ήδη αναληφθεί αυστηρές δημοσιονομικές δεσμεύσεις για τη φορολογία επιχειρήσεων και εργαζομένων. Εάν η χώρα δεν τηρεί τα συμφωνηθέντα, όσον αφορά στην παραμονή της σε τροχιά υψηλής δημοσιονομικής πειθαρχίας, θα τεθεί και πάλι εκτός αγορών όπως συνέβη το 2010. Και αυτή τη φορά η διάσωση θα είναι πολύ επώδυνη, καθώς θα γίνει μέσα σε ένα πλαίσιο αποδόμησης της ευρωπαϊκής ταυτότητας της χώρας. Τίποτα από τα παραπάνω δεν χρειάζεται, βεβαίως, να συμβεί. Η μόνη διέξοδος στην καινοφανή αυτή κατάσταση που έχει περιέλθει η Ελλάδα είναι η ισχυρή ανάπτυξη, η οποία μπορεί να επιτευχθεί αν δοθεί έμφαση στις ακόλουθες οκτώ προτεραιότητες:

  - Εφαρμογή μιας φιλικής προς την ανάπτυξη πολιτικής δημοσιονομικής εξυγίανσης μέσω αναδιάρθρωσης στον τομέα των δημοσίων δαπανών, μείωσης των φορολογικών συντελεστών, επέκτασης της φορολογικής βάσης.
  - Συνέχιση των φιλοεπενδυτικών μεταρρυθμίσεων με στόχο τη βελτίωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της οικονομίας.

Για να γυρίσει ο ήλιος, ...

Συνιστώσες του ΑΕΠ, 2007 - 2022

(Eurostat και Υπουργείο Οικονομικών, Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2019 - 2022, Ιουν. 2018)

Τομέας Μακροοικονομικής Ανάλυσης και Ευρωπαϊκής Πολιτικής

Μιχάλης Μασουράκης

Chief Economist

E: mmassourakis@sev.org.gr

T: +30 211 500 6104

Μιχάλης Μητσόπουλος

Senior Advisor

E: mmitsopoulos@sev.org.gr

T: +30 211 500 6157

Θανάσης Πρίντσιπας

Associate Advisor

E: printsipas@sev.org.gr

T: +30 211 500 6176

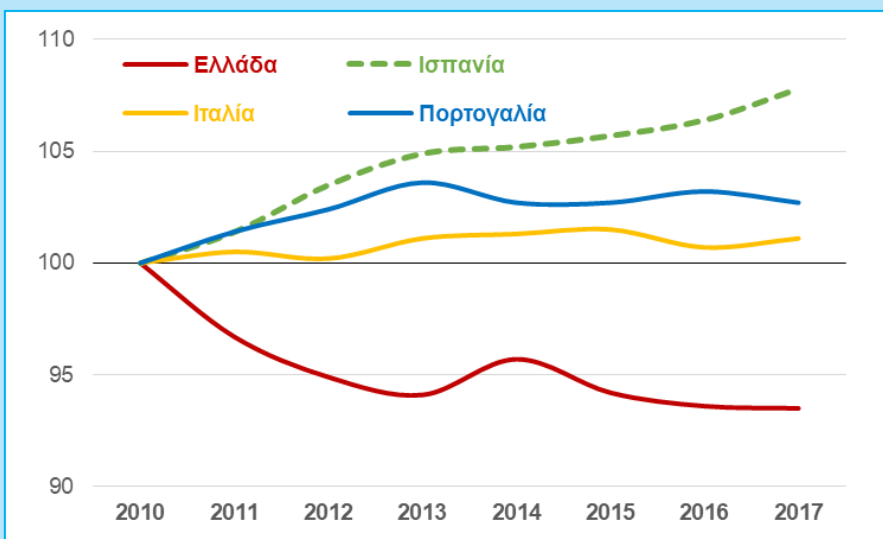
Οι απόψεις στην παρούσα έκθεση είναι των συγγραφέων και όχι απαραίτητα του ΣΕΒ. Ο ΣΕΒ δεν φέρει καμία ευθύνη για την ακρίβεια ή την πληρότητα των πληροφοριών που περιλαμβάνει η έκθεση.

Με την ευγενική χορηγία:

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

3. Επιτάχυνση της αντιμετώπισης των κόκκινων δανείων και της αναδιάρθρωσης των υπερχρεωμένων επιχειρήσεων.
  4. Σταδιακή άρση των κεφαλαιακών περιορισμών σε αρμονία με την πρόοδο που σημειώνεται στην αποκατάσταση εμπιστοσύνης στις προοπτικές της οικονομίας.
  5. Ενίσχυση και διαφοροποίηση του εξαγωγικού προσανατολισμού της χώρας και υλοποίηση μιας στρατηγικής μεγέθυνσης της βιομηχανικής παραγωγής.
  6. Επιτάχυνση των δράσεων ψηφιοποίησης της οικονομίας.
  7. Αναβάθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος της χώρας και διασύνδεσή του με τις ανάγκες της αγοράς.
  8. Ανακατανομή δημοσίων δαπανών υπέρ των επενδύσεων και βελτιωμένη χρήση των πόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Ανοδικά συνέχισε να κινείται ο κύκλος εργασιών στη μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών τον Ιούνιο του 2018 για 6^ο συνεχόμενο μήνα (+5,8% κατά το διάστημα Ιαν – Ιουν 2018, επιπλέον αύξησης +5,4% το αντίστοιχο διάστημα το 2017), ακολουθώντας τη θετική πορεία της βιομηχανικής παραγωγής και των εξαγωγών αγαθών χωρίς πετρελαιοειδή και πλοία (+2,3% και +12,1% αντίστοιχα το διάστημα Ιαν – Ιουν 2018). Την ίδια ώρα, οι επιχειρηματικές προσδοκίες στη βιομηχανία βελτιώθηκαν τον Ιούνιο του 2018, με τις προβλέψεις για την παραγωγή, τις νέες παραγγελίες και την απασχόληση να παραμένουν γενικά θετικές. Η δυναμική πορεία των εξαγωγών πλην καυσίμων και πλοίων συνεχίστηκε τον Ιούνιο του 2018 (+13,5% και +12,1% το διάστημα Ιαν – Ιουν 2018), ωστόσο η επιδείνωση του ισοζυγίου καυσίμων συνολικά κατά το 1ο εξάμηνο του έτους (λόγω και της αύξησης των τιμών των καυσίμων) συνέβαλε στην αύξηση του ελλείμματος στο ισοζύγιο αγαθών κατά €744,7 εκατ. Ακόμα και χωρίς τα καύσιμα, το ισοζύγιο αγαθών εξακολουθεί να διογκώνεται καθώς οι εισαγωγές αυξάνονται επίσης με ταχείς ρυθμούς (+9,3%). Ταυτόχρονα, οι θετικές προσδοκίες στον τουρισμό επιβεβαιώνονται από την αύξηση των αφίξεων και των εισπράξεων κατά +19,1% και +18,9% αντίστοιχα το 1ο εξάμηνο του 2018, συμβάλλοντας θετικά στις καθαρές προσλήψεις (289,6 χιλ., έναντι 263,1 χιλ. το 1^ο εξάμηνο του 2017. Αναφορικά με την εκτέλεση του κρατικού προϋπολογισμού, την ώρα που τα έσοδα από φόρους και εισφορές συνεχίζουν να αυξάνονται ελαφρά ως απόρροια των μέτρων που έχουν ληφθεί, καταγράφεται σταθερή αύξηση των δαπανών για παροχές και μισθούς του δημοσίου, ενώ και η μείωση στις δαπάνες για συντάξεις επιβραδύνεται. Οι οφειλές του κράτους προς την αγορά συνεχίζουν να υποχωρούν, παρά την ελαφρά αύξηση των εκκρεμών επιστροφών φόρου. Συνεχίζεται η πορεία αύξησης των καταθέσεων των νοικοκυριών (+€540 εκατ. τον Ιούλιο του 2018 και συνολικά +€2,4 δισ. από τον Δεκέμβριο του 2017 και +€6,6 δισ. από τον Ιούλιο του 2015), ενώ η ετήσια πιστωτική επέκταση προς τις επιχειρήσεις, αν και βελτιώνεται, παραμένει αρνητική (-0,9% τον Ιούλιο του 2018).

Παραγωγικότητα εργασίας ανά ώρα, 2010 = 100
(IMF, *Greece – Staff Report for the 2018 Article IV Consultation and Proposal for Post-Program Monitoring*, Ιούλιος 2018)

Η έξοδος από τα Μνημόνια και η διαχείριση του χρέους χωρίς χρηματοδοτική συνδρομή

Με τη λήξη του 3^{ου} Μνημονίου στις 20/08/18, η χώρα εισέρχεται σε μια νέα περίοδο όπου καλείται να εξυπηρετήσει μέσω των αγορών ένα τεράστιο χρέος (178% του ΑΕΠ), χωρίς χρηματοδοτική συνδρομή από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Στο πλαίσιο αυτό, έχει συμφωνηθεί η εφαρμογή επί μακρόν μιας δημοσιονομικής πολιτικής υψηλών πρωτογενών πλεονασμάτων, δεδομένης της θεωρούμενης αδυναμίας της χώρας να επιτύχει υψηλούς αναπτυξιακούς ρυθμούς. Οι μακροχρόνιες προοπτικές της ελληνικής οικονομίας, όπως π.χ. σκιαγραφούνται στην [ανάλυση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου \(Ιούλιος 2018\)](#), είναι μάλλον ζοφερές. Στην ανάλυση αυτή τεκμηριώνεται μια εν πολλοίς αδιέξοδη κατάσταση όπου, ακόμη και με επιτάχυνση και εμβάθυνση φιλικών προς την ανάπτυξη μεταρρυθμίσεων, η χώρα είναι αδύνατον να πετύχει μακροχρόνια ρυθμούς ανάπτυξης άνω του 1% ετησίως. Ακόμη και ο χαμηλός αυτός ρυθμός ανάπτυξης υπονοεί μεταρρυθμίσεις που αυξάνουν σημαντικά το ποσοστό συμμετοχής του πληθυσμού στο εργατικό δυναμικό πάνω από το μέσο ευρωπαϊκό όρο και σχηματισμό παγίου κεφαλαίου μέσω επενδύσεων υψηλού τεχνολογικού περιεχομένου που αυξάνουν σημαντικά την παραγωγικότητα της οικονομίας. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές θα πρέπει να προσθέσουν συνδυαστικά 1,7 ποσοστιαίες μονάδες ανάπτυξης στο μακροχρόνιο ποσοστό δυνητικής ανάπτυξης (-0,7%), όπως προκύπτει από τις δημογραφικές εξελίξεις (-1,1% ετήσια μείωση του εργατικού δυναμικού μέχρι το 2060 λόγω γήρανσης του πληθυσμού) και την αύξηση της παραγωγικότητας στο παρελθόν (+0,4% ετησίως τα τελευταία 47 χρόνια μέχρι το 2017). Σημειώνεται ότι η παραγωγικότητα της εργασίας στην Ελλάδα μειώνεται σταθερά από το 2010 και μετά (Διάγραμμα 2^{ης} σελίδας).

Ακόμη και με επιτάχυνση και εμβάθυνση φιλικών προς την ανάπτυξη μεταρρυθμίσεων, η χώρα είναι αδύνατον να πετύχει μακροχρόνια ρυθμούς ανάπτυξης άνω του 1% ετησίως. Ακόμη και ο χαμηλός αυτός ρυθμός ανάπτυξης υπονοεί μεταρρυθμίσεις που αυξάνουν σημαντικά το ποσοστό συμμετοχής του πληθυσμού στο εργατικό δυναμικό πάνω από το μέσο ευρωπαϊκό όρο και σχηματισμό παγίου κεφαλαίου μέσω επενδύσεων υψηλού τεχνολογικού περιεχομένου που αυξάνουν σημαντικά την παραγωγικότητα της οικονομίας.

Αντιλαμβάνεται, λοιπόν, κανείς τι σημαίνουν ρυθμοί ανάπτυξης άνω του 1%. Σημαίνουν βασικά να γίνει η χώρα Ελντοράδο επενδύσεων, με όλες τις αλλαγές που πρέπει να υιοθετήσει μια συντεταγμένη κοινωνία με βαθιά ριζωμένες αναποτελεσματικές πρακτικές και αναπτυξιακές στρεβλώσεις. Πολλοί πιστεύουν ότι η προσπάθεια που απαιτείται υπερβαίνει τις όποιες δυνατότητες της διοικητικής μηχανής και της πολιτικής νομενκλατούρας να εφαρμόσει μια τέτοια πολιτική και, ταυτόχρονα, να διατηρήσει τη συνοχή της κοινωνίας. Ο ΣΕΒ έχει επανειλημμένως προτείνει μέτρα και κατευθύνσεις που μπορούν να οδηγήσουν σε σημαντική και μόνιμη αύξηση του ρυθμού ανάπτυξης της οικονομίας. Πιστεύει, επίσης, ότι η χώρα διαθέτει την διαχειριστική επάρκεια για να γίνουν οι αλλαγές που απαιτούνται.

Αντιλαμβάνεται, λοιπόν, κανείς τι σημαίνουν ρυθμοί ανάπτυξης άνω του 1%. Σημαίνουν βασικά να γίνει η χώρα Ελντοράδο επενδύσεων, με όλες τις αλλαγές που πρέπει να υιοθετήσει μια συντεταγμένη κοινωνία με βαθιά ριζωμένες αναποτελεσματικές πρακτικές και αναπτυξιακές στρεβλώσεις.

Η σημερινή Ελλάδα είναι σε πολύ καλύτερη κατάσταση (μακροοικονομικά και διαθρωπικά) και οι Έλληνες έχουμε σε μεγάλο βαθμό συνειδητοποιήσει το επείγον των αλλαγών περισσότερο απ' ό τι ποτέ στο παρελθόν. Ο κίνδυνος, βεβαίως, του εφησυχασμού είναι μεγάλος, τώρα που η χώρα βγαίνει από τα Μνημόνια, απελευθερώνοντας φυγόκεντρες δυνάμεις μιας εν πολλοίς πλασματικής επιστροφής στην κανονικότητα. Θα ήταν λάθος ολκής να ερμηνευθούν όλες οι περιορισμένες προσαρμογές σε ένα νέο επίπεδο ισορροπίας ως η απαρχή μιας ανοδικής αναπτυξιακής πορείας. Κάτι τέτοιο δεν πρόκειται να συμβεί χωρίς πρόσθετη προσπάθεια. Και θα σπείρει την απογοήτευση στον πληθυσμό που θα πιστέψει σε τέτοιου είδους πολιτικές σειρήνες. Το πολιτικό σύστημα πρέπει να κατανοήσει τις παραμέτρους που προσδιορίζουν την ευημερία του πληθυσμού από εδώ και πέρα, να μετριάσει τις υποσχέσεις χωρίς αντίκρισμα και να εξαλείψει τις μαγικές λύσεις από το μείγμα πολιτικής που πρέπει να ακολουθηθεί.

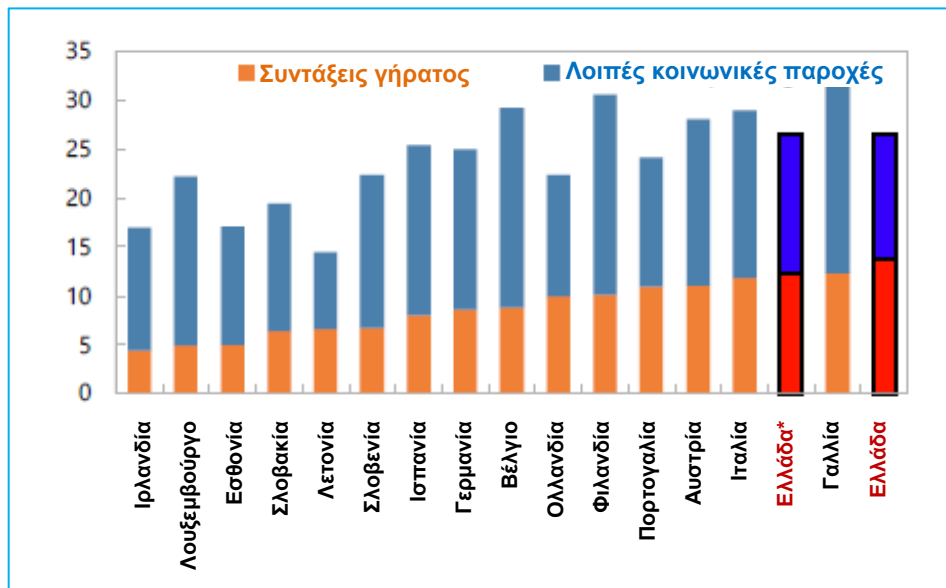
Ως είναι γνωστόν, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο θεωρεί, επίσης, ότι πρωτογενή πλεονάσματα άνω των 1,5 π.μ. του ΑΕΠ, όπως αυτά που έχουν συμφωνηθεί μεταξύ των ελληνικών αρχών και των ευρωπαϊκών θεσμών (3,5 π.μ. του ΑΕΠ από το 2018 έως το 2022 και 2,2 π.μ. του ΑΕΠ κατά μέσο όρο από το 2023 έως το 2060), είναι μη επιτεύξιμα. Προς επίρρωση των ισχυρισμών αυτών, το ΔΝΤ ανατρέπει στην οικονομική

Ο ΣΕΒ έχει επανειλημμένως προτείνει μέτρα και κατευθύνσεις που μπορούν να οδηγήσουν σε σημαντική και μόνιμη αύξηση του ρυθμού ανάπτυξης της οικονομίας. Πιστεύει, επίσης, ότι η χώρα διαθέτει την διαχειριστική επάρκεια για να γίνουν οι αλλαγές που απαιτούνται.

ιστορία άλλων χωρών για να στοιχειοθετήσει το ανεπανάληπτο της προσπάθειας που έχει δεσμευθεί να καταβάλλει η Ελλάδα. Αλλά ακόμη και όπου υπήρξαν παρατεταμένες περίοδοι πρωτογενών πλεονασμάτων, αυτό ήταν αποτέλεσμα υψηλών ρυθμών οικονομικής ανάπτυξης και όχι εκτεταμένης δημοσιονομικής εξυγίανσης, όπως είναι η περίπτωση της Ελλάδας, κάτι που συχνά και εύκολα αντιστρέφεται σύμφωνα με την εμπειρία άλλων χωρών. Θεμελιώδη οικονομικά μεγέθη της ελληνικής οικονομίας συνηγορούν εναντίον της πιθανότητας η Ελλάδα να καταφέρει να διατηρήσει υψηλά πρωτογενή πλεονάσματα για ένα τόσο μεγάλο χρονικό διάστημα.

Ο κίνδυνος, βεβαίως, του εφησυχασμού είναι μεγάλος, τώρα που η χώρα βγαίνει από τα Μνημόνια, απελευθερώνοντας φυγόκεντρες δυνάμεις μιας εν πολλοίς πλασματικής επιστροφής στην κανονικότητα.

Δ01: Δαπάνες κοινωνικής προστασίας ως ποσοστό του ΑΕΠ

(IMF, *Greece – Staff Report for the 2018 Article IV Consultation and Proposal for Post-Program Monitoring*, Ιούλιος 2018)

* Ανακατανομημένες δαπάνες συντάξεων γήρατος και λοιπών κοινωνικών παροχών, εφαρμόζοντας στα στοιχεία του 2015 τις αλλαγές στις συντάξεις που θα ισχύσουν από το 2019.

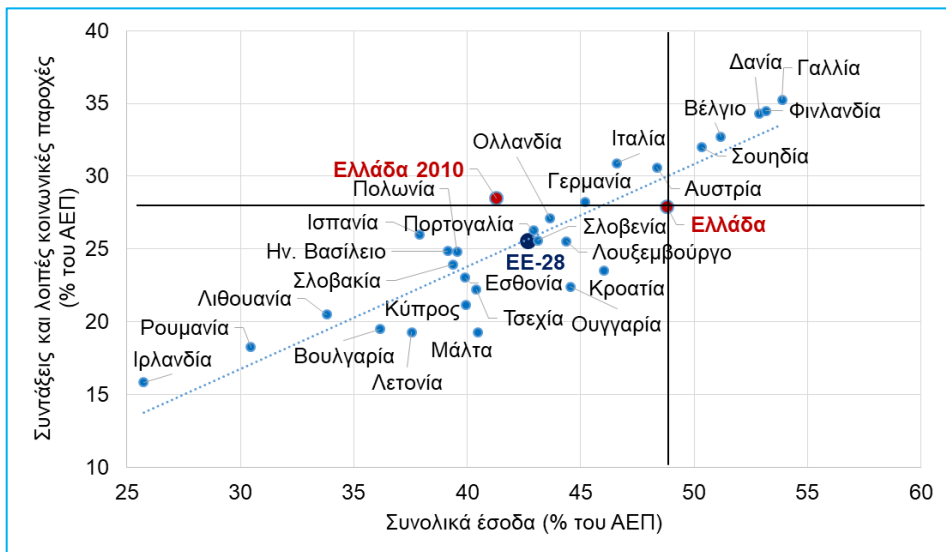
Το πολιτικό σύστημα πρέπει να κατανοήσει τις παραμέτρους που προσδιορίζουν την ευημερία του πληθυσμού από εδώ και πέρα, να μετριάσει τις υποσχέσεις χωρίς αντίκρισμα και να εξαλείψει τις μαγικές λύσεις από το μείγμα πολιτικής που πρέπει να ακολουθηθεί.

Η υψηλή ανεργία, η προϊούσα γήρανση του πληθυσμού και οι ήδη συντελεσθείσες βαθιές περικοπές των δαπανών υγείας (που υστερούν κατά 1,75 π.μ. του ΑΕΠ από τον μέσο κοινοτικό όρο) αποτελούν αποσταθεροποιητικούς παράγοντες για την επιδιωκόμενη δημοσιονομική πειθαρχία.

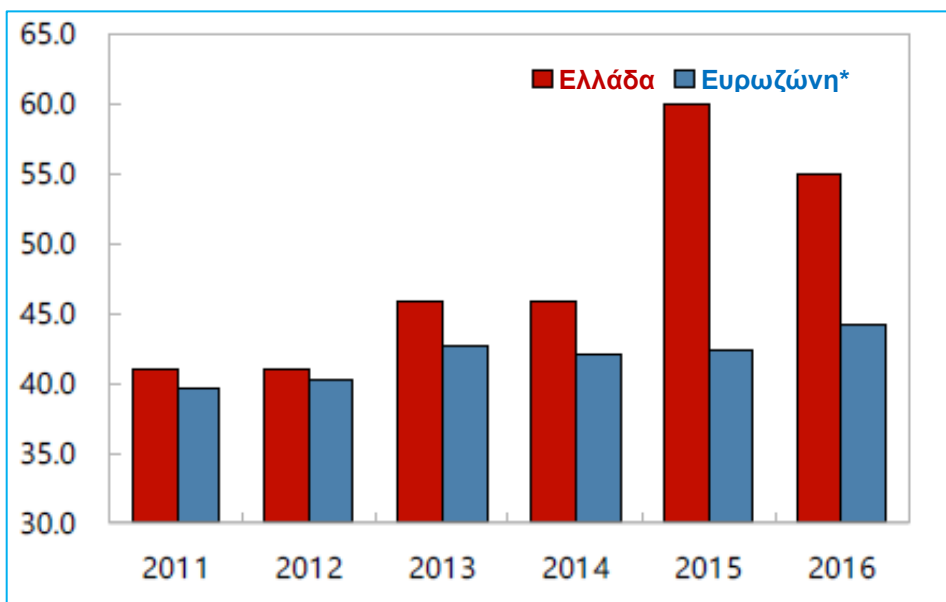
Ειδικότερα, η υψηλή ανεργία, η προϊούσα γήρανση του πληθυσμού και οι ήδη συντελεσθείσες βαθιές περικοπές των δαπανών υγείας (που υστερούν κατά 1,75 π.μ. του ΑΕΠ από τον μέσο κοινοτικό όρο) αποτελούν αποσταθεροποιητικούς παράγοντες για την επιδιωκόμενη δημοσιονομική πειθαρχία. Αργά ή γρήγορα, μάλιστα, θα αρχίσουν να δημιουργούν αφόρητες πιέσεις για αύξηση των κοινωνικών δαπανών και ιδίως εκείνων για επιδόματα ανεργίας, τη χρηματοδότηση του προγράμματος ελαχίστου εγγυημένου εισοδήματος και της προστασίας των ευπαθών ομάδων από τον κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού, συντάξεις και δαπάνες

ιατροφαρμακευτικής και νοσοκομειακής περίθαλψης και μακροχρόνιας φροντίδας ηλικιωμένων, κ.ο.κ. Η Ελλάδα ήδη πληρώνει σε συντάξεις το υψηλότερο ποσοστό του ΑΕΠ μεταξύ 15 χωρών της Ευρωζώνης, όπου υπάρχουν στοιχεία (Δ01), ενώ το ΔΝΤ υπολογίζει ότι οι κοινωνικές δαπάνες πλην συντάξεων υπολείπονται στην Ελλάδα κατά 2,5 π.μ. του ΑΕΠ από το μέσο κοινοτικό όρο. Συνεπώς, είναι πολύ πιθανόν οι πιέσεις για αύξηση των κοινωνικών δαπανών να αυξηθούν σημαντικά, με την πάροδο του χρόνου.

Δ02: Κοινωνικές δαπάνες και συνολικά έσοδα
(AMECO, 2017)

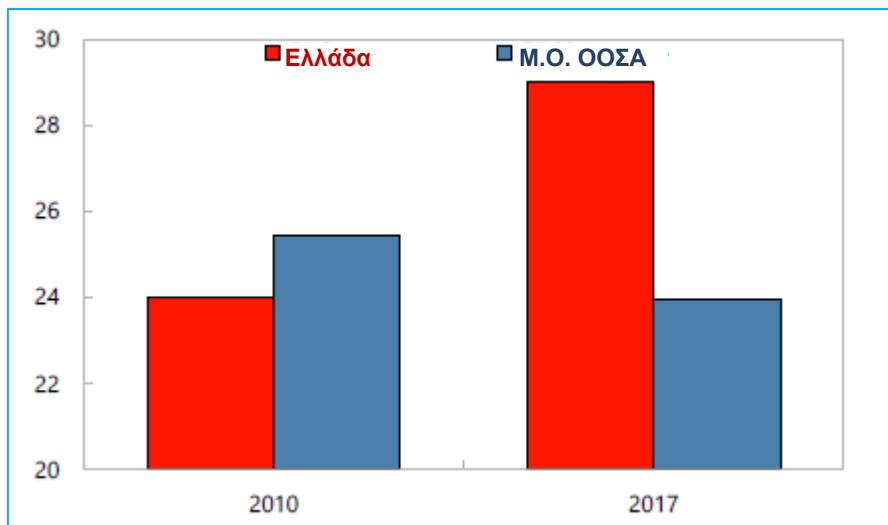
Δ03: Συντελεστές φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων
(IMF, [Greece – Staff Report for the 2018 Article IV Consultation and Proposal for Post-Program Monitoring](#), Ιούλιος 2018)

* 16 χώρες

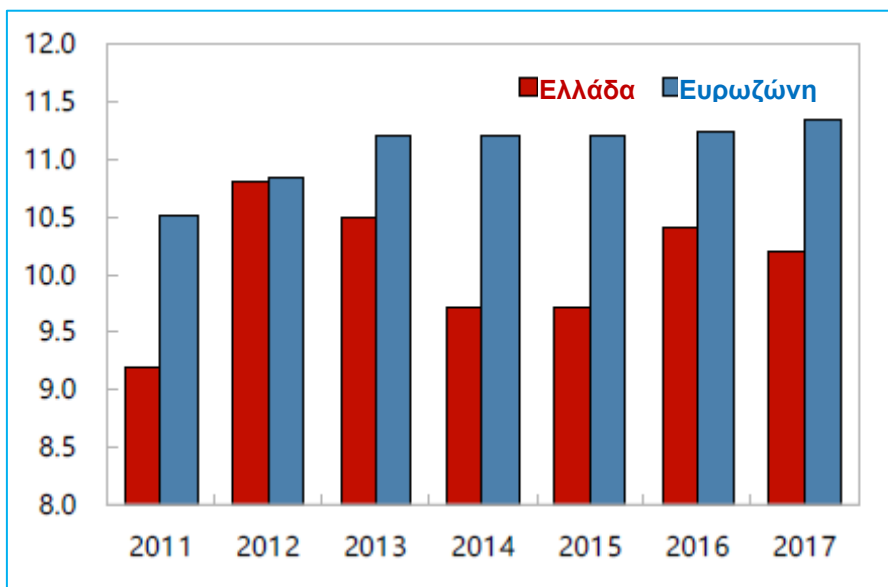
Προφανώς, μια αύξηση των κοινωνικών δαπανών κατ' ελάχιστον, κατά 5 π.μ. του ΑΕΠ περίπου, πέραν από την πρόσθετη επίπτωση λόγω γήρανσης του πληθυσμού στις δαπάνες συντάξεων και υγείας, όντως δημιουργούν τεράστιες προκλήσεις για τη διατήρηση της δημοσιονομικής πειθαρχίας (Δ02).

Η κατάσταση αυτή οξύνεται περαιτέρω εάν ληφθεί υπόψη ότι η υπερφορολόγηση της εργασίας και της νόμιμης επιχειρηματικής δραστηριότητας έχει ήδη φτάσει στο απροχώρητο. Με τους συντελεστές στον φόρο εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων σε επίπεδα υψηλότερα του μέσου όρου στην Ευρωζώνη (Δ03) και τις αναπτυσσόμενες χώρες του

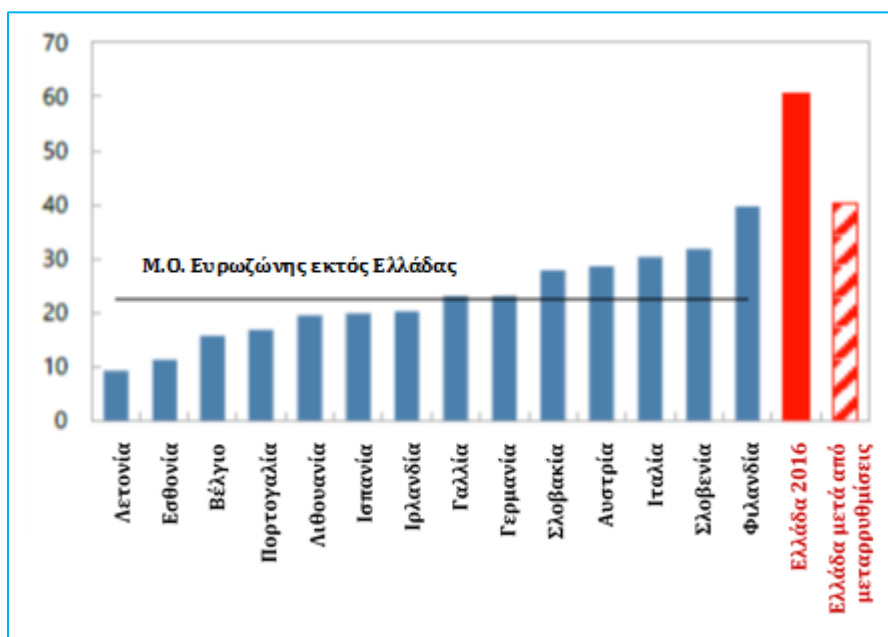
ΟΟΣΑ αντιστοίχως (Δ04), τα έσοδα από άμεσους φόρους υπολείπονται ως ποσοστό του ΑΕΠ από τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες (Δ05). Αυτό συμβαίνει αφενός επειδή οι υψηλοί φορολογικοί συντελεστές οδηγούν σε υψηλότερη φοροδιαφυγή, και αφετέρου επειδή εφαρμόζεται ένα υψηλό αφορολόγητο όριο στο φόρο εισοδήματος από μισθούς και συντάξεις, που ανέρχεται στο 60% περίπου της μέσης αμοιβής ανά μισθωτό έναντι 20% κατά μέσο όρο στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Δ06). Στο πλαίσιο αυτό, οι φόροι στους μισθούς και συντάξεις αντιπροσωπεύουν το 82% του φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων που εισπράττεται (λόγω της τεράστιας φοροδιαφυγής των λοιπών κατηγοριών), με τα υψηλότερα εισοδήματα να

Δ04: Συντελεστής φόρου εισοδήματος νομικών προσώπων (IMF, [Greece – Staff Report for the 2018 Article IV Consultation and Proposal for Post-Program Monitoring](#), Ιούλιος 2018)

Δ05: Άμεσοι φόροι ως ποσοστό του ΑΕΠ (IMF, [Greece – Staff Report for the 2018 Article IV Consultation and Proposal for Post-Program Monitoring](#), Ιούλιος 2018)

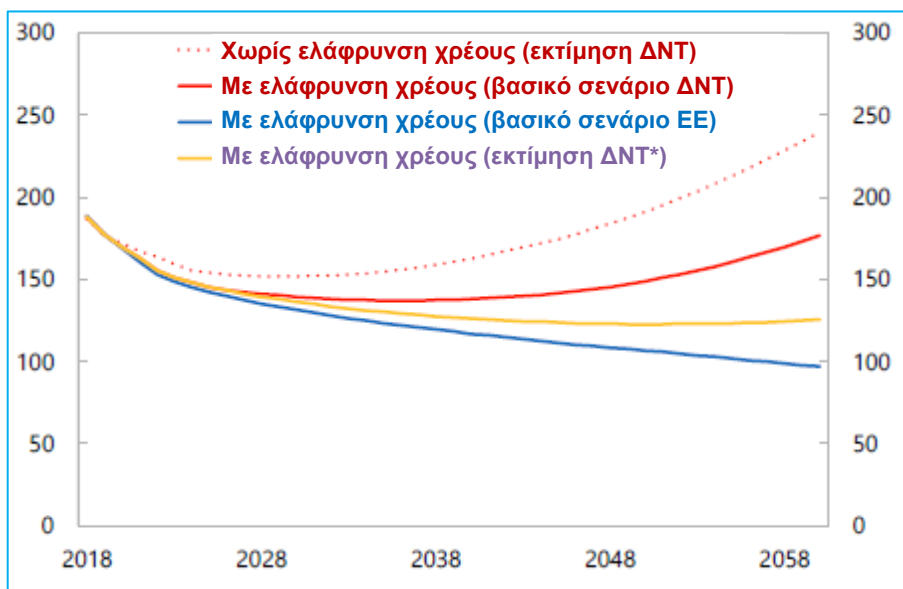
Δ06: Όριο αφορολόγητου εισοδήματος ως ποσοστό των αμοιβών ανά μισθωτό, 2016 (IMF, [Greece – Staff Report for the 2018 Article IV Consultation and Proposal for Post-Program Monitoring](#), Ιούλιος 2018)

υφίστανται κατάσταση οιοιεί κατάσχεσης των αμοιβών τους (λόγω της υπερπροοδευτικότητας του φορολογικού συστήματος ώστε να αντισταθμίζεται το υψηλότερο αφορολόγητο όριο).

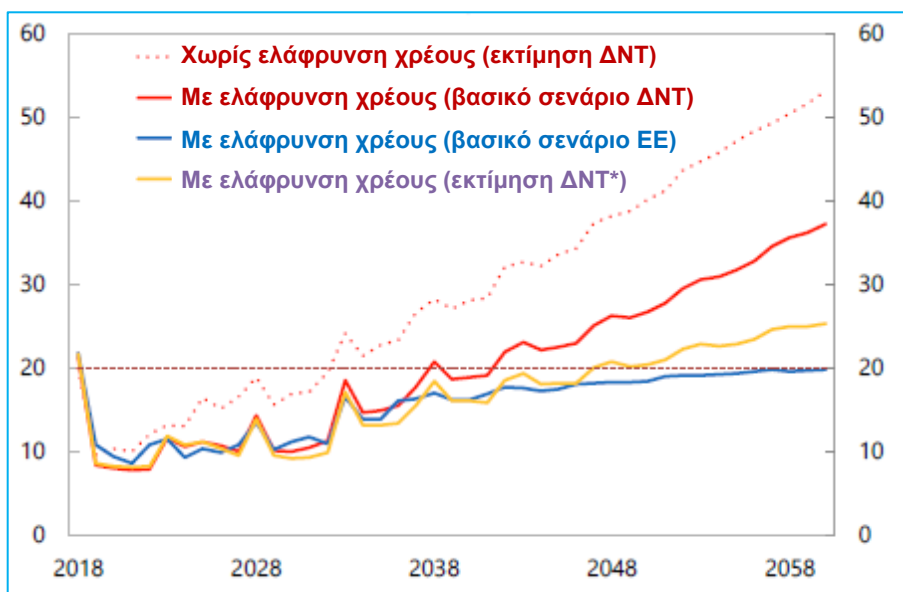
Έτσι, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, στην ανάλυση της βιωσιμότητας του χρέους, χρησιμοποιεί υποθέσεις για μικρότερο πρωτογενές πλεόνασμα (1,5 π.μ. του ΑΕΠ έναντι 2,2 π.μ. του ΑΕΠ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής) για την περίοδο 2023-2060 (Δ07 και Δ08). Τέτοιες υποθέσεις, βεβαίως, αποσταθεροποιούν την εξέλιξη του χρέους, που επανέρχεται σε μακροχρόνια βιωσιμότητα μόνο με ριζική διαγραφή του χρέους. Ωστόσο, υπάρχει μερική πλέον συμφωνία με την

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ότι τα μέτρα ελάφρυνσης του χρέους είναι προς τη σωστή κατεύθυνση αποκατάστασης της βιωσιμότητας του χρέους τουλάχιστον μεσοπρόθεσμα, αν και εκφράζονται αμφιβολίες για τη λειτουργικότητα του εγχειρήματος αποκατάστασης της αξιοπιστίας στην ελληνική οικονομία, μιας και η λήψη περαιτέρω μέτρων ελάφρυνσης του χρέους, κάποια στιγμή στο μέλλον, εξαρτάται ακόμη από την επίτευξη πρωτογενών πλεονασμάτων που θεωρούνται επίφοβα.

Δ07: Χρέος Γενικής Κυβέρνησης ως ποσοστό του ΑΕΠ
(IMF, [Greece – Staff Report for the 2018 Article IV Consultation and Proposal for Post-Program Monitoring](#), Ιούλιος 2018)

* Σενάριο ΔΝΤ με υψηλότερα πλεονάσματα (2,4% αντί 1,8% κατά μέσο όρο την περίοδο 2018 - 2060) και χαμηλότερη ανάπτυξη (2,8% αντί 2,9% κατά μέσο όρο την περίοδο 2018 - 2060).

Δ08: Ακαθάριστες Χρηματοδοτικές Ανάγκες Γενικής Κυβέρνησης ως ποσοστό του ΑΕΠ
(IMF, [Greece – Staff Report for the 2018 Article IV Consultation and Proposal for Post-Program Monitoring](#), Ιούλιος 2018)

* Σενάριο ΔΝΤ με υψηλότερα πλεονάσματα (2,4% αντί 1,8% κατά μέσο όρο την περίοδο 2018 - 2060) και χαμηλότερη ανάπτυξη (2,8% αντί 2,9% κατά μέσο όρο την περίοδο 2018 - 2060).

Σε κάθε περίπτωση, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, αξιολογώντας τους εσωτερικούς και εξωτερικούς κινδύνους που ελλοχεύουν, συνιστά ένα ελάχιστο επίπεδο αμυντικών πρωτοβουλιών οικονομικής πολιτικής ως ακολούθως:

- i. Εφαρμογή των συμφωνηθέντων χωρίς παρεκκλίσεις.
- ii. Επιτάχυνση της αντιμετώπισης των κόκκινων δανείων και της αναδιάρθρωσης των υπερχρεωμένων επιχειρήσεων.
- iii. Συνέχιση της πορείας άρσης των κεφαλαιακών περιορισμών σε αρμονία με την πρόοδο που σημειώνεται στην αποκατάσταση εμπιστοσύνης στις προοπτικές της οικονομίας.
- iv. Διαφοροποίηση του εξαγωγικού προσανατολισμού της χώρας.
- v. Επιτάχυνση των μεταρρυθμίσεων βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας.
- vi. Ανακατανομή δημοσίων δαπανών υπέρ των ευπαθών κοινωνικών ομάδων, υπέρ των δαπανών υγείας και υπέρ των επενδύσεων.

Με τους συντελεστές στον φόρο εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων σε επίπεδα υψηλότερα του μέσου όρου στην Ευρωζώνη και τις αναπτυγμένες χώρες του ΟΟΣΑ αντιστοίχως, τα έσοδα από άμεσους φόρους υπολείπονται ως ποσοστό του ΑΕΠ από τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

- vii. Βελτίωση της χρήσης των πόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- viii. Εφαρμογή μιας περισσότερο φιλικής προς την ανάπτυξη πολιτικής δημοσιονομικής εξυγίανσης μέσω αναδιάρθρωσης στον τομέα των δημοσίων δαπανών, μείωση των φορολογικών συντελεστών και επέκτασης της φορολογικής βάσης.
- ix. Διατήρηση επαρκών ταμειακών δημοσιονομικών αποθεματικών έκτακτης ανάγκης.

Οι φόροι στους μισθούς και συντάξεις αντιπροσωπεύουν το 82% του φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων που εισπράττεται (λόγω της τεράστιας φοροδιαφυγής των λοιπών κατηγοριών), με τα υψηλότερα εισοδήματα να υφίστανται κατάσταση οιονεί κατάσχεσης των αμοιβών τους (λόγω της υπερπροοδευτικότητας του φορολογικού συστήματος ώστε να αντισταθμίζεται το υψηλότερο αφορολόγητο όριο).

Οικονομικές εξελίξεις

Μεταποίηση: Αύξηση +5,6% σημείωσε ο κύκλος εργασιών στη μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών τον Ιούνιο του 2018, επιπλέον αύξησης +8% τον Ιούνιο του 2017. Οι πωλήσεις στη μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών κινούνται σε θετικό έδαφος για 6^ο συνεχόμενο μήνα, καταγράφοντας άνοδο +5,8% κατά το διάστημα Ιαν – Ιουν 2018 (επιπλέον αύξησης +5,4% το αντίστοιχο διάστημα το 2017), ακολουθώντας τη θετική πορεία της βιομηχανικής παραγωγής και των εξαγωγών αγαθών χωρίς πετρελαιοειδή και πλοία (+2,3% και +12,1% αντίστοιχα το διάστημα Ιαν – Ιουν 2018). Σημειώνεται ότι η αύξηση του κύκλου εργασιών στη μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών κατά +5,6% τον Ιούνιο του 2018 προήλθε κυρίως από την εξωτερική αγορά (+9%), ενώ και στην εσωτερική αγορά οι πωλήσεις κινήθηκαν θετικά (+4,7%, **Δ09**). Αντίστοιχα, κατά το διάστημα Ιαν – Ιουν 2018 οι πωλήσεις της μεταποίησης πλην πετρελαιοειδών σημείωσαν άνοδο +8,8% στην εξωτερική αγορά και +2,7% στην εγχώρια αγορά. Κατά το ίδιο διάστημα, στους περισσότερους κλάδους καταγράφονται θετικές μεταβολές, ιδίως στα βασικά μέταλλα (+17,8%), τα φάρμακα (+16,3%), τα

χημικά (+6,9%), τα μηχανήματα (+10,2%) και τον κλάδο παραγωγής χαρτιού και προϊόντων από χαρτί (+12,9%) ενώ στον κλάδο τροφίμων ο κύκλος εργασιών εμφανίζει οριακή υποχώρηση (-0,1%, **Δ10**).

Σημειώνεται ότι οι επιχειρηματικές προσδοκίες στη βιομηχανία βελτιώθηκαν τον Ιούνιο του 2018, με τις προβλέψεις για την παραγωγή, τις νέες παραγγελίες και την απασχόληση να παραμένουν γενικά θετικές.

Δ09: Δείκτης κύκλου εργασιών στη μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών (ΕΛΣΤΑΤ, Ιουν. 2018)

	Ιούνιος		Ιαν – Ιουν	
	2017	2018	2017	2018
(ετήσια % μεταβολή)				
Γενικός δείκτης	9,8	17,4	18,5	9,4
Ορυχεία	12,9	22,5	24,3	8,3
Μεταποίηση	9,7	17,3	18,4	9,4
Πετρελαιοειδή	13,2	39,8	46,9	15,0
Μεταποίηση χωρίς πετρελαιοειδή	8,0	5,6	5,4	5,8
Τρόφιμα	2,0	-0,7	1,4	-0,1
Ποτά	10,5	7,2	-0,1	14,1
Καπνός	6,9	-1,6	-12,9	-2,6
Κλωστοϋφαντουργικές ύλες	10,0	-3,1	5,2	2,7
Είδη ένδυσης	-2,8	-0,2	-1,9	1,4
Δέρματα - είδη υπόδησης	-1,8	-3,6	-3,5	0,2
Ξύλο και φελλός	-6,0	22,5	6,9	9,4
Χαρτί και προϊόντα από χαρτί	7,7	3,1	-1,3	12,9
Εκτυπώσεις	-21,9	-9,0	-12,0	-2,5
Χημικά προϊόντα	7,0	5,7	0,7	6,9
Φάρμακα	12,1	11,5	6,2	16,3
Πλαστικά	5,7	-1,5	4,5	1,3
Μη μεταλλικά ορυκτά	14,8	-3,5	6,9	2,3
Βασικά μέταλλα	20,2	31,0	22,8	17,8
Μεταλλικά προϊόντα	6,0	0,8	9,4	1,7
Ηλεκτρονικοί υπολογιστές	2,6	7,9	22,4	2,7
Ηλεκτρολογικός εξοπλισμός	23,1	-14,8	11,4	3,5
Μηχανήματα και είδη εξοπλισμού	-6,1	-6,0	0,9	10,2
Μηχανοκίνητα οχήματα	44,0	-28,2	88,2	-7,4
Λοιπός εξοπλισμός μεταφορών	-27,1	-5,4	-30,3	-3,1
Έπιπλα	8,0	7,2	-2,8	24,9
Άλλες μεταποιητικές δραστηριότητες	1,1	-3,9	1,3	6,2
Επισκευή και εγκατάσταση μηχανημάτων	9,1	1,6	11,1	6,1

Δ10: Μεταβολή κύκλου εργασιών στη βιομηχανία (ΕΛΣΤΑΤ, Ιουν. 2018)

	(€ εκατ.) Ιαν - Ιουν		%Δ	Ιούνιος		%Δ
	2017	2018		2017	2018	
Ισοζύγιο αγαθών	-9.183,9	-9.928,6	8,1%	-1.429,7	-1.965,1	37,4%
Εξαγωγές χωρίς καύσιμα και πλοία	9.758,3	10.940,3	12,1%	1.809,0	2.053,8	13,5%
Εξαγωγές καυσίμων	3.949,2	4.821,8	22,1%	496,1	775,4	56,3%
Εισαγωγές χωρίς καύσιμα και πλοία	16.968,7	18.439,3	8,7%	2.890,2	3.285,8	13,7%
Εισαγωγές καυσίμων	5.785,7	7.161,1	23,8%	822,2	1.467,9	78,5%
Εισαγωγές πλοίων	208,0	329,5	58,4%	25,7	118,2	359,9%
Εισπράξεις από υπηρεσίες	10.503,1	11.720,2	11,6%	3.171,0	3.577,4	12,8%
Τουρισμός	4.077,1	4.848,0	18,9%	2.007,5	2.329,7	16,0%
Μεταφορές	4.239,6	4.734,3	11,7%	765,6	878,1	14,7%
Άλλες υπηρεσίες	2.186,4	2.138,0	-2,2%	398,0	369,6	-7,1%
Εισροές από ΕΕ	1.067,5	991,6	-7,1%	199,1	86,6	-56,5%
Τρέχουσες	672,3	756,2	12,5%	72,6	37,1	-48,9%
Κεφαλαιακές	395,2	235,5	-40,4%	126,5	49,4	-60,9%
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών*	-2.865,6	-3.581,1	25,0%	846,2	192,9	-77,2%

* Περιλαμβάνονται οι κεφαλαιακές μεταβιβάσεις

Δ11: Βασικά μεγέθη ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών (Τράπεζα της Ελλάδος, Ιουν. 2018)

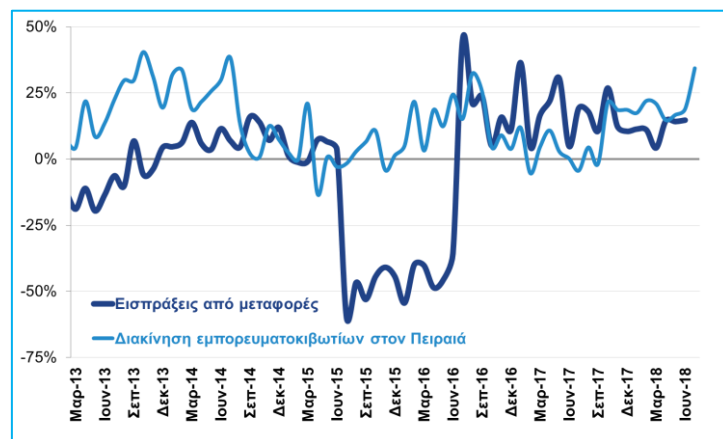
Ισοζύγιο πληρωμών: Η δυναμική πορεία των εξαγωγών πλην καυσίμων και πλοίων συνεχίστηκε τον Ιούνιο του 2018, όπως και οι εισπράξεις από τουρισμό και μεταφορές, ωστόσο η επιδείνωση του ισοζυγίου καυσίμων συνολικά κατά το 1^ο εξάμηνο του έτους (λόγω και της αύξησης των τιμών των καυσίμων) συνέβαλε στην αύξηση του ελλείμματος στο ισοζύγιο αγαθών. Πιο αναλυτικά, σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, τον Ιούνιο του 2018 οι εξαγωγές χωρίς καύσιμα και πλοία αυξήθηκαν κατά +13,5% (επιπλέον αύξησης +14,9% τον Ιούνιο του 2017) και οι αντίστοιχες εισαγωγές κατά +13,7% (επιπλέον αύξησης +4,4% τον Ιούνιο του 2017). Παράλληλα, οι εισπράξεις από τουρισμό αυξήθηκαν κατά +16% (επιπλέον αύξησης +12% τον Ιούνιο του 2017) και οι εισπράξεις από μεταφορές κατά +14,7% (επιπλέον αύξησης +4,9% τον Ιούνιο του 2017, **Δ11**).

Συνολικά, κατά το διάστημα Ιαν – Ιουν 2018, οι εξαγωγές χωρίς καύσιμα και πλοία αυξήθηκαν κατά +12,1% και οι αντίστοιχες εισαγωγές κατά +8,7%, ενώ το συνολικό έλλειμμα του ισοζυγίου αγαθών διογκώθηκε κατά €744,7 εκατ. και διαμορφώθηκε σε €9,9 δισ., ως αποτέλεσμα κυρίως της αύξησης των καθαρών πληρωμών για καύσιμα, η οποία κατά κύριο λόγο οφείλεται στην αύξηση των τιμών των καυσίμων. Αντίθετα, το πλεόνασμα του ισοζυγίου υπηρεσιών αυξήθηκε κατά €415 εκατ., κυρίως λόγω της καλής πορείας του τουρισμού, με τις αφίξεις και τις

αντίστοιχες εισπράξεις να εμφανίζουν άνοδο +19,1% και +18,9% αντίστοιχα.

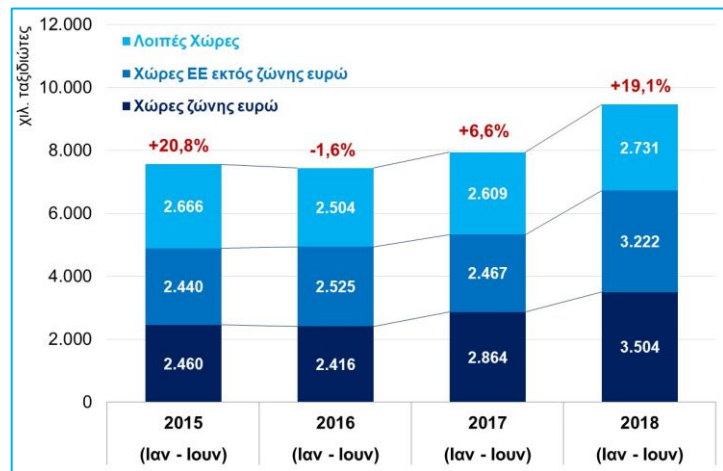
Σημειώνεται ότι οι εισπράξεις από μεταφορές παρουσιάζουν σταθερή ανάκαμψη (+11,7% το διάστημα Ιαν – Ιουν 2018, επιπλέον αύξησης +17,9% το αντίστοιχο διάστημα το 2017), ύστερα από τη μεγάλη πτώση το 2015 λόγω της επιβολής των capital controls. Παράλληλα, τα στοιχεία της COSCO αναφορικά με τη διακίνηση εμπορευματοκιβωτίων στις δύο προβλήτες του Πειραιά καταγράφουν αύξηση +20,7% το διάστημα Ιαν – Ιουλ 2018, επιπλέον αύξησης +6,4% συνολικά το 2017 (**Δ12**).

Δ12: Εισπράξεις από μεταφορές και διακίνηση εμπορευματοκιβωτίων στον Πειραιά – ετήσια % μεταβολή (Τράπεζα της Ελλάδος, Ιουν. 2018 και COSCO, Ιουλ. 2018)

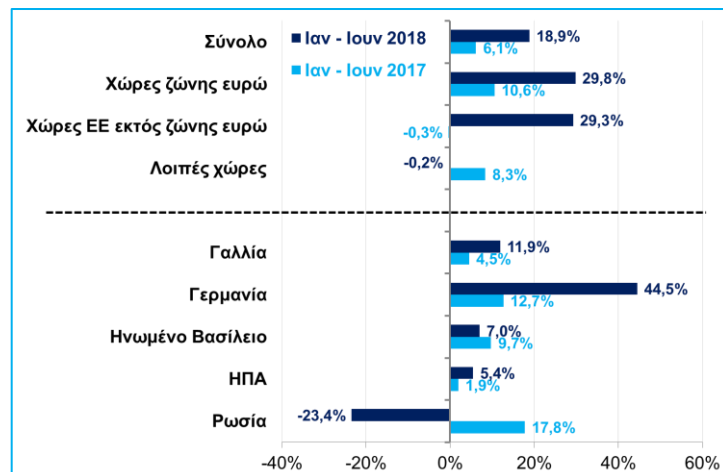

Δ13: Αφίξεις ανά χώρα
(Τράπεζα της Ελλάδος, Ιουλ. 2018)

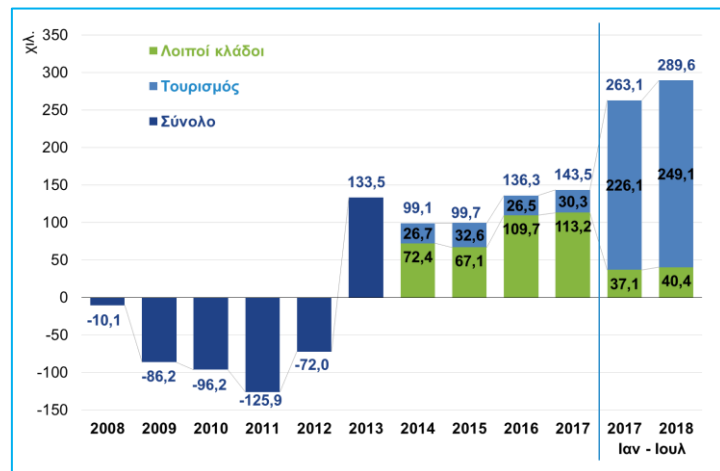
Δ14: Ταξιδιωτικές εισπράξεις ανά χώρα – ετήσια % μεταβολή (Τράπεζα της Ελλάδος, Ιουλ. 2018)

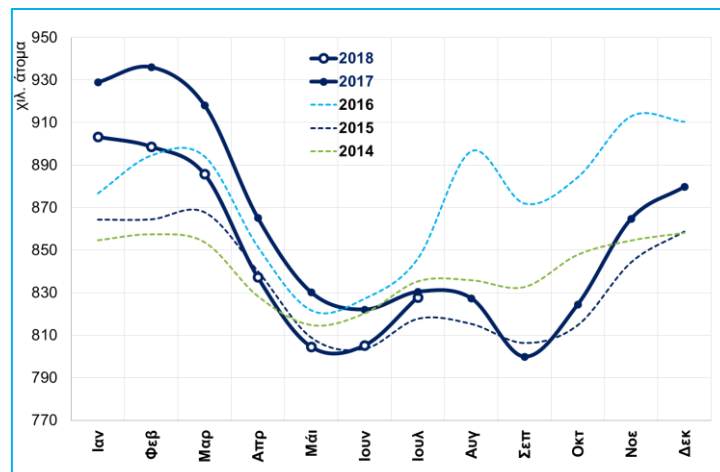
Ειδικότερα, όσον αφορά στο ταξιδιωτικό ισοζύγιο, κατά το 1^ο εξάμηνο του 2018, οι αφίξεις ανήλθαν σε 9,5 εκατ., έναντι 7,9 εκατ. το 1^ο εξάμηνο του 2017 (+19,1%, Δ13) και οι εισπράξεις ανήλθαν σε €4,8 δισ., παρουσιάζοντας άνοδο +18,9% σε σύγκριση με το 1^ο εξάμηνο του 2017 (Δ14). Η αύξηση των αφίξεων και των εισπράξεων οφείλεται κυρίως στην ταξιδιωτική κίνηση από τις χώρες της ΕΕ-28 (+26,2% και +29,6% αντίστοιχα), ιδίως από τις χώρες της Ευρωζώνης (+22,3% και +29,8% αντίστοιχα).

Αγορά εργασίας: Ιδιαίτερα θετικά είναι τα στοιχεία για τις καθαρές προσλήψεις, όπως καταγράφονται από το σύστημα ΕΡΓΑΝΗ, κατά το διάστημα Ιαν – Ιουλ 2018, παρά το αρνητικό ισοζύγιο του Ιουλίου 2018 (-8.160 θέσεις έναντι +7.242 τον Ιούλιο του 2017), το οποίο

Δ15: Ισοζύγιο ρών μισθωτής εργασίας
(ΕΡΓΑΝΗ, Ιουλ. 2018)

Δ16: Αριθμός εγγεγραμμένων ανέργων αναζητούντων εργασία (ΟΑΕΔ, Ιουλ. 2018)

οφείλεται κυρίως στον αυξημένο αριθμό αποχωρήσεων στον τομέα της εκπαίδευσης (34.880 θέσεις, έναντι 27.089 τον Ιούλιο του 2017).

Πιο αναλυτικά, οι καθαρές προσλήψεις κατά το διάστημα Ιαν – Ιουλ 2018 ανήλθαν σε 289,6 χιλ., έναντι 263,1 χιλ. το αντίστοιχο διάστημα το 2017. Από αυτές οι 249,1 εντοπίζονται στον τουρισμό (καταλύματα και εστίαση) και οι 40,4 χιλ. στους λοιπούς κλάδους (Δ15). Σημειώνεται ότι από το σύνολο των νέων προσλήψεων κατά το διάστημα Ιαν – Ιουλ 2018, το 48,35% αφορά σε θέσεις πλήρους απασχόλησης, το 39,23% σε θέσεις μερικής απασχόλησης και το 12,42% σε εκ περιτροπής εργασία. Τα ποσοστά αυτά παραμένουν στο ίδιο περίπου επίπεδο τα τελευταία 4 έτη (47,86%, 38,33% και 13,81% αντίστοιχα το διάστημα Ιαν – Ιουλ 2017).

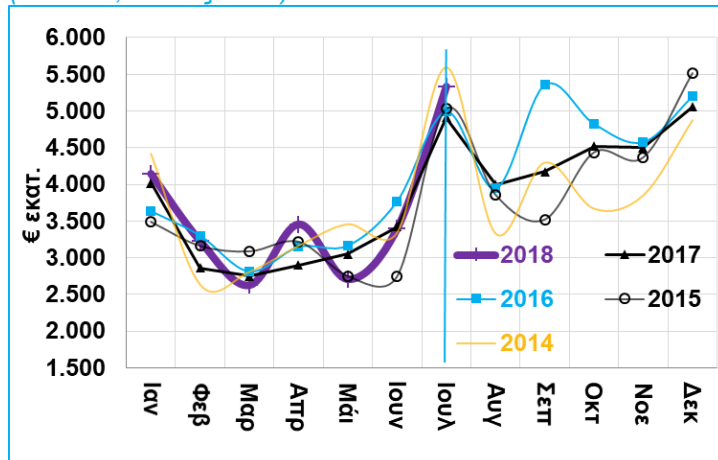

Την ίδια ώρα, σύμφωνα με τα στοιχεία του ΟΑΕΔ, ο αριθμός των εγγεγραμμένων ανέργων που αναζητούν εργασία ανήλθε σε 827,9 χιλ. τον Ιούλιο του 2018, από 805,2 χιλ. τον προηγούμενο μήνα και 830,5 χιλ. τον Ιούλιο του 2017, ακολουθώντας την εποχικότητα των προηγούμενων ετών (Δ16).

Τέλος, σύμφωνα με τα στοιχεία της έρευνας εργατικού δυναμικού της ΕΛΣΤΑΤ, το ποσοστό ανεργίας συνέχισε να υποχωρεί τον Μάιο του 2018 και διαμορφώθηκε σε 19,5%, από 20% τον προηγούμενο μήνα και 21,7% τον Μάιο του 2017.

Εκτέλεση κρατικού προϋπολογισμού: Τον Ιούλιο του 2018 ο κρατικός προϋπολογισμός (κεντρική κυβέρνηση) εμφάνισε πρωτογενές πλεόνασμα €2,05 δισ., έναντι στόχου €929 εκατ. και επίδοσης €3,02 δισ. πέρυσι το αντίστοιχο διάστημα. Στην εξέλιξη αυτή συνέβαλε καθοριστικά η πορεία των εσόδων προ επιστροφών (παρά μια τεχνική υστέρηση στο φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων, ανήλθαν σε €28,2 δισ. έναντι €27,6 δισ. το 2017 και €27,3 δισ. για το 7μηνο 2017 αν αφαιρεθεί ο ΦΠΑ αεροδρομίων, Δ17 και Δ18). Αν και οι επιστροφές φόρων πλέον κινούνται σαφώς κάτω του στόχου (και πλησίον των επιπέδων του 2017 (Δ18), και τα έσοδα αποκρατικοποιήσεων εμφανίζονται μειωμένα (ειδικά αν προστεθεί στο 2017 ο ΦΠΑ αεροδρομίων), οριακές αλλά ευνοϊκές εξελίξεις

Δ17: Έσοδα κεντρικής κυβέρνησης, προσαρμοσμένα (Υπ. Οικ., Ιούλιος 2018)

στην εκτέλεση του προϋπολογισμού δημοσίων επενδύσεων αντισταθμίζουν την αργή, αλλά σταθερή, αύξηση των πρωτογενών δαπανών, ειδικά αν εξαιρεθούν οι δαπάνες για εξοπλιστικά προγράμματα και καταπτώσεις εγγυήσεων που πλέον έχουν συγκλίνει στα περυσινά επίπεδα (Δ19).

Τα έσοδα στηρίζονται ειδικά από τα έσοδα από ΦΠΑ και ΕΦΚ, και ειδικότερα από ΦΠΑ πετρελαιοειδών, που αυξάνεται μαζί με την τιμή του αργού, σε αντίθεση με τον ΕΦΚ ενεργειακών προϊόντων, καθώς και τον ΦΠΑ και τον ΕΦΚ καπνικών προϊόντων, που επηρεάζονται θετικά από την εξομάλυνση της αγοράς μετά τη μεγάλη πτώση στις αρχές του 2017 λόγω της αύξησης του ΕΦΚ. Πάντως, σημειώνεται, η

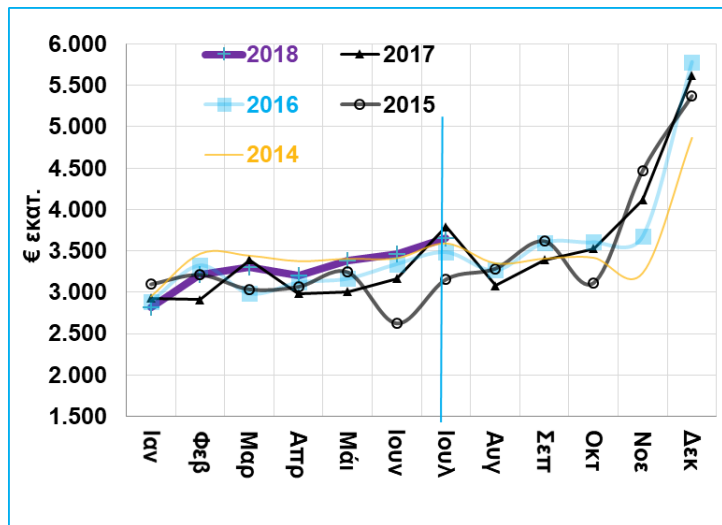
Ισοζύγιο κ.π. (*)	Ιανουάριος - Ιούλιος					
	2017	2018	Δ %	Στόχος ***	Δ€ με στόχο	Δ % με στόχο
€ εκατ.						
Έσοδα προ επιστροφών φόρου τ.π. (*)	26.514	27.226	2,7%	27.038	188	0,7%
Επιστροφές φόρων	2.310	2.330	0,9%	2.663	-333	-12,5%
Έσοδα αποκρατικοποιήσεων	1.264	227	-82,0%	240	-13	-5,4%
Έσοδα ΠΔΕ	1.065	1.337	25,5%	1.533	-196	-12,8%
Πρωτ. δαπάνες τ.π. πλην τόκων (**)	22.177	23.044	3,9%	22.988	56	0,2%
Δαπάνες άμυνας, ανάληψης χρεών κλπ	1.001	1.065	6,4%	1.168	-103	-8,8%
Δαπάνες ΠΔΕ	1.114	1.233	10,7%	1.990	-757	-38,0%
Πρωτογενές αποτέλεσμα κ.π.(***)	681	891	30,8%	-2.078	2.969	-242,8%
Ισοζύγιο κ.π. (***)	-3.694	-2.759	-25,3%	-3.571	812	-122,7%

Δ18: Εκτέλεση κρατικού προϋπολογισμού (Υπ.Οικ. Ιούλιος 2018)

(*) έχουν αφαιρεθεί € 227 εκατ. έσοδα αποκρατικοποιήσεων για το 2018 και από τον στόχο 2018, και αντίστοιχα €968 εκατ. το 2017. Έχει γίνει προσαρμογή επίσης, με μείωση εσόδων προ επιστροφών και αύξηση εσόδων αποκρατικοποιήσεων, για τον ΦΠΑ αεροδρομίων το 2017, ύψους €296,16 εκατ. Επίσης, έχουν αφαιρεθεί το 2018 €314 εκατ. από ANFA/SMP όπως και πληρωμή €614 εκατ. μέρισμα της ΤτΕ, και αντίστοιχα €345 ANFA/SMP για το 2017 καθώς και το μέρισμα της ΤτΕ €734 εκατ. (**) Έχουν αφαιρεθεί οι δαπάνες για καταπτώσεις εγγυήσεις, ανάληψη χρέους και άμυνα και από το στόχο ώστε να συνεχίσει η συγκρισιμότητα των στοιχείων με τα προηγούμενα έτη, και τα ποσά αυτά αναφέρονται σε χωριστή γραμμή).

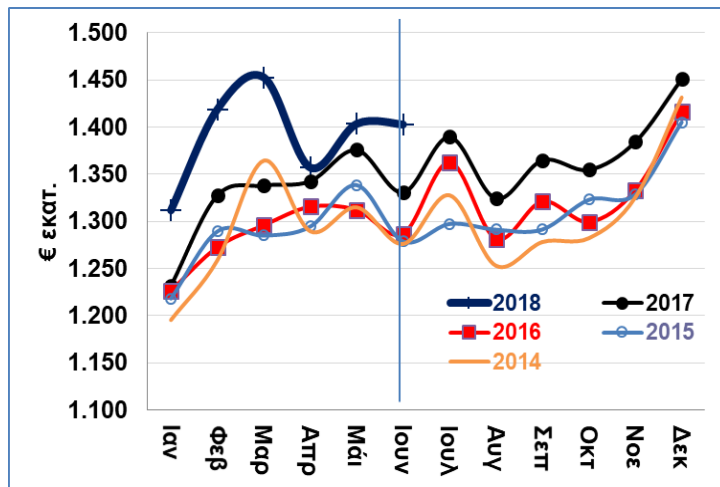

Δ19: Πρωτογενείς δαπάνες, κρατικός προϋπολογισμός
(Υπ. Οικ., Ιούλιος 2018)

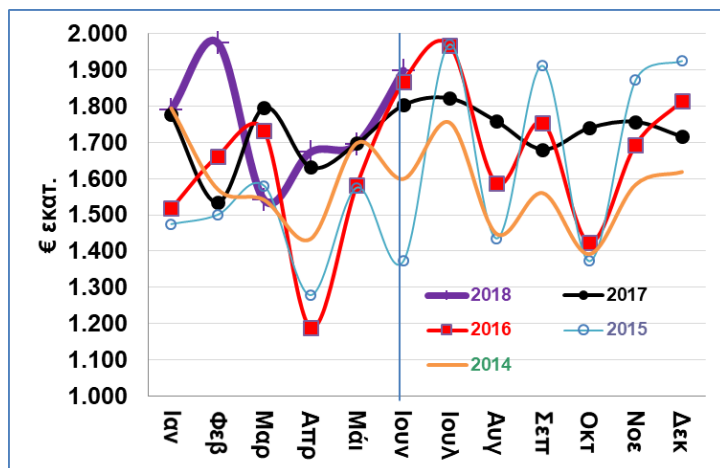

εξομάλυνση αυτή για την ώρα φαίνεται να οδηγεί σε σταθεροποίηση των μηνιαίων εσόδων στα επίπεδα προ αύξησης του ΕΦΚ, γεγονός που υποδηλώνει υποχώρηση των αγορών νόμιμων καπνικών προϊόντων η οποία αντισταθμίζει την προσδοκώμενη αύξηση των εσόδων του κράτους από τον ΦΠΑ και τον ΕΦΚ. Ειδική μνεία χρειάζονται τα έσοδα από «ΦΠΑ λοιπών», που καταρχήν φαίνεται από τα δημοσιευμένα στοιχεία να κινείται μεν άνω του στόχου (€7,63 δισ. έναντι στόχου €7,49 δισ.) αλλά ελαφρά κάτω των επιπέδων του 2017 (€7,68 δισ.), καθώς τα έσοδα του 2017 περιλαμβάνουν και τα €296,16 εκατ. των εσόδων από τον ΦΠΑ που επιβλήθηκε ως μέρος του τιμήματος παραχώρησης των 14 περιφερειακών αεροδρομίων, και συνεπώς αποτελεί έκτακτα έσοδα που λογικά αποδίδεται στα έσοδα αποκρατικοποιήσεων. Με την κατάλληλη προσαρμογή, προκύπτει σχετική ενίσχυση των εσόδων από «ΦΠΑ λοιπών», η οποία μάλιστα στο μεγαλύτερο μέρος της αποδίδεται στα μεγέθη Ιουνίου και Ιουλίου, κάτι που υπονοεί ότι η αύξηση των συντελεστών ΦΠΑ από την αρχή του έτους σε τουριστικά νησιά αποδίδει φορολογικά έσοδα. Η υστέρηση στα έσοδα από φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων (€427 εκατ. έναντι €953 εκατ. στο 7μηνο 2018 και 2017 αντίστοιχα) φαίνεται να οφείλεται στις συνεχείς παρατάσεις που δόθηκαν, και αναμένεται να εξαλειφθεί τους επόμενους μήνες. Θετική εικόνα, τέλος, έχουν αποκτήσει εκ νέου τον Ιούλιο τα έσοδα από προηγούμενες οικονομικές χρήσεις, που τον

Δ20: Δαπάνες προσωπικού, γενική κυβέρνηση
(Υπ. Οικ., Ιούνιος 2018)

Δ21: Έσοδα από ασφαλιστικές εισφορές γενικής κυβέρνησης
(Υπ. Οικ. Ιούνιος 2018)

Ιούλιο ξεπέρασαν εκ νέου τα έσοδα Ιουλίου 2017 (€227 έναντι €211 εκατ. για το μήνα Ιούλιο 2017 και €2,2 δισ. για το 7μηνο 2018 έναντι €2,05 δισ. για το 7μηνο 2017).

Σε επίπεδο γενικής κυβέρνησης, τα στοιχεία Ιουνίου δείχνουν ένα πρωτογενές αποτέλεσμα €1,45 δισ. έναντι €2,6 δισ. τον Ιούνιο του 2017 και €1,64 δισ. τον Μάιο 2018. Οι πλέον αξιοσημείωτες εξελίξεις, πέρα από αυτές που καταγράφουν και τα φορολογικά έσοδα και οι πρωτογενείς δαπάνες της κεντρικής κυβέρνησης στα στοιχεία Ιουλίου, είναι η σαφής εδραίωση πλέον σε επίπεδα άνω του 2017 των δαπανών προσωπικού (€8,4 δισ. στο 6μηνο 2018 έναντι €7,95 δισ. το 2017 αντίστοιχα, Δ20) και η, μετά τη μεγάλη αύξηση του Φεβρουαρίου, ήπια αύξηση των εσόδων από

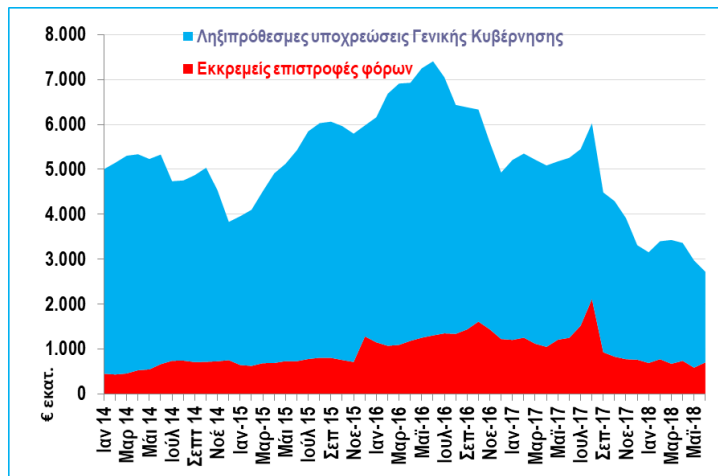
ασφαλιστικές εισφορές (€10,57 δισ. στο 6μηνο 2018 έναντι €10,24 δισ. στο 6μηνο 2017), πάντα με δεδομένη την αύξηση από τις αρχές του έτους των κρατήσεων σε δημοσίους υπαλλήλους αλλά και τις εξελίξεις που αφορούν την πληρωμή των εισφορών των αυτοαπασχολούμενων και που συνεπάγονται αύξηση των εισφορών όσων από αυτές είχαν αυξημένο εισόδημα το 2016 (Δ21).

Οι δαπάνες για συντάξεις συνεχίζουν να κινούνται σε χαμηλότερα επίπεδα σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια (€14,87 δισ. στο 6μηνο 2018 έναντι €14,99 δισ. πέρυσι), ως αποτέλεσμα της εφαρμογής των μέτρων περικοπής τους, αλλά ειδικά τον Ιούνιο καταγράφηκε μια αύξηση των δαπανών για συντάξεις σε επίπεδα ίδια με του Ιουνίου 2017 (€2,6 δισ. και για τους 2 μήνες). Επιπλέον, μετά τις παροχές ασθένειας και οι κοινωνικές παροχές πλέον κινούνται σαφώς άνω των επιπέδων του 2017 (€2,39 δισ. για παροχές ασθένειας το 6μηνο 2018 και €2,01 δισ. Αντίστοιχα πέρυσι, ενώ €1,79 δισ. για κοινωνικές παροχές το 6μηνο 2018 έναντι €1,38 δισ. πέρυσι).

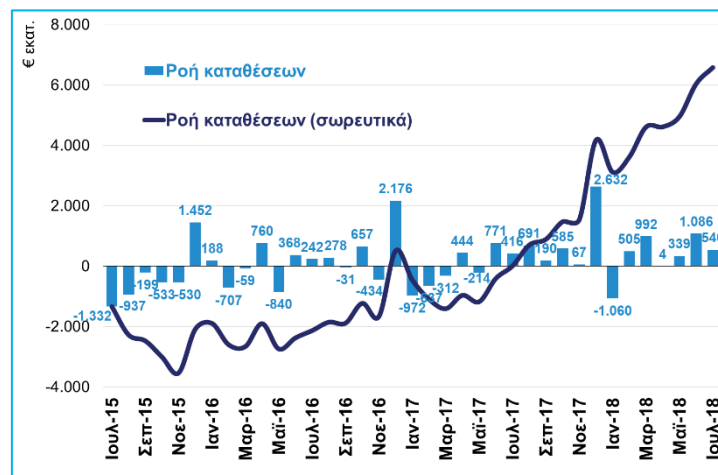
Οι ληξιπρόθεσμες οφειλές του κράτους προς τους πολίτες συνεχίζουν να υποχωρούν (Δ22), κυρίως λόγω υποχώρησης των μικτών, προ εκκαθάρισης του clawback & rebate, οφειλών νοσοκομείων και του ΕΟΠΥΥ η οποία εξέλιξη υπεραντισταθμίζει την ελαφρά αύξηση των οφειλών από εκκρεμείς επιστροφές φόρων. Συνολικά, το άθροισμά των επιστροφών φόρων και ληξιπρόθεσμων οφειλών ανήλθε τον Ιούνιο 2018 ας €2,72 δισ., από €5,26 δισ. τον Ιούνιο 2017 και €2,97 δισ. τον Μάιο 2018.

Χρηματοδότηση και καταθέσεις: Αύξηση για 6^ο συνεχόμενο μήνα σημείωσαν οι καταθέσεις των νοικοκυριών τον Ιούλιο του 2018 (+€540 εκατ.), με το υπόλοιπό τους να ανέρχεται σε €106,4 δισ., έναντι €99,8 δισ. τον Ιούλιο του 2017. Στην εξέλιξη αυτή συνέβαλε η καταβολή του επιδόματος άδειας στους μισθωτούς του ιδιωτικού τομέα, ενώ η πληρωμή της πρώτης δόσης του φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων τον Ιούλιο ενδεχομένως συγκράτησε την αύξηση των καταθέσεων. Αντίθετα, οι καταθέσεις των επιχειρήσεων παρουσίασαν μικρή μείωση (-€54 εκατ.), έπειτα από θετική ροή κατά €826 εκατ. τον

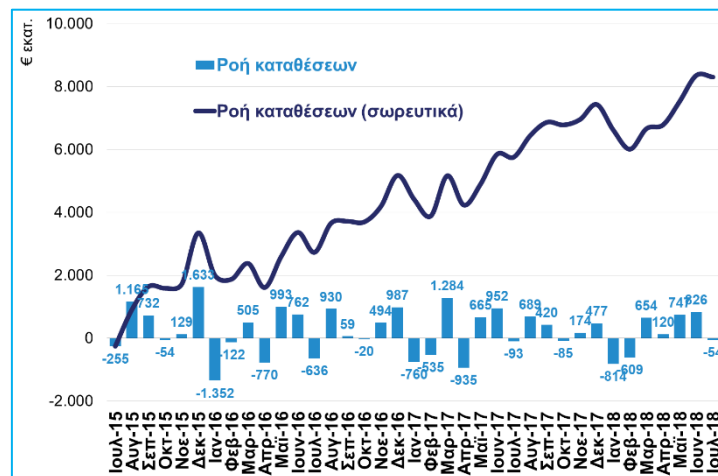
Δ22: Ληξιπρόθεσμες οφειλές κράτος προς πολίτες (Υπ. Οικ. Ιούν. 2018)

Δ23: Καταθέσεις νοικοκυριών (ΤΤΕ, Ιουλ. 2018)

Δ24: Καταθέσεις επιχειρήσεων (ΤΤΕ, Ιουλ. 2018)

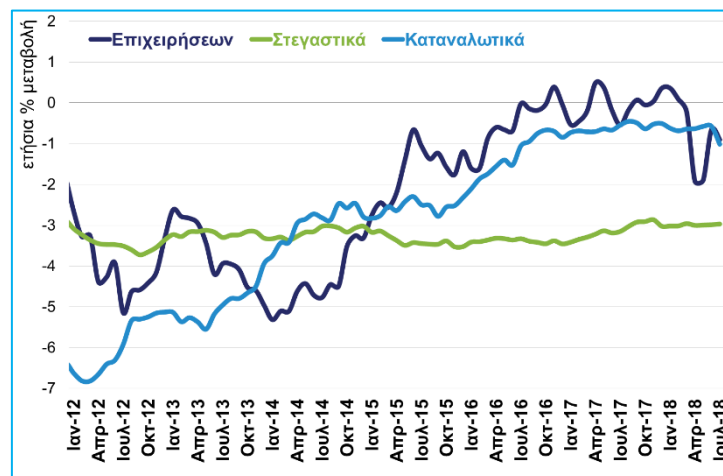

προηγούμενο μήνα. Η πορεία των καταθέσεων των επιχειρήσεων είναι παρόμοια με εκείνη κατά τους αντίστοιχους μήνες των προηγούμενων ετών (τον Ιούλιο του 2017 σημειώθηκε αρνητική ροή κατά -€93 εκατ., έπειτα από θετική ροή κατά +€952 τον Ιούνιο του ίδιου έτους) και μπορεί να αποδοθεί στην πληρωμή της προκαταβολής του φόρου εισοδήματος. Παράλληλα, η επικείμενη πληρωμή της 2ης και 3ης δόσης του φόρου εισοδήματος καθώς και η πληρωμή των δόσεων του ΕΝΦΙΑ, αναμένεται να ασκήσει πιέσεις στο υπόλοιπο των καταθέσεων των νοικοκυριών, ενώ η άνοδος των εισπράξεων από τον τουρισμό (+18,9% κατά το πρώτο εξάμηνο του 2018) αναμένεται να διατηρήσει τη θετική τάση στις καταθέσεις των επιχειρήσεων. Σε κάθε περίπτωση, η σταθερή αύξηση των καταθέσεων αποτελεί ένδειξη βελτίωσης των συνθηκών στον τραπεζικό τομέα. Σημειώνεται ότι από τον Ιούλιο του 2015, όταν επιβλήθηκαν τα capital controls, η σωρευτική μεταβολή των καταθέσεων των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων είναι θετική κατά +€6,6 δισ. και κατά +€8,3 δισ. αντίστοιχα (Δ23 και Δ24).

Από την άλλη πλευρά, η πιστωτική επέκταση προς τις επιχειρήσεις παρέμεινε αρνητική τον Ιούλιο του 2018 (-0,9%) για 5^ο συνεχόμενο μήνα, χωρίς ακόμα να έχει διαμορφωθεί μία σταθερή θετική τάση (Δ25). Αρνητική επίσης παρέμεινε και η πιστωτική επέκταση προς τα νοικοκυριά, με τον ετήσιο ρυθμό μεταβολής των στεγαστικών δανείων να διαμορφώνεται σε -3% και των καταναλωτικών σε -1% (Δ25). Σε ό,τι αφορά το υπόλοιπο της χρηματοδότησης, στις επιχειρήσεις διαμορφώθηκε σε €79,2 δισ. και στα νοικοκυριά σε €79,6 δισ., από τα οποία €57,6 δισ. είναι στεγαστικά, €20,8 δισ. καταναλωτικά και €1,3 δισ. λοιπά δάνεια.

Δ25: Χρηματοδότηση επιχειρήσεων και νοικοκυριών – ετήσια % μεταβολή (Τράπεζα της Ελλάδος, Ιουλ. 2018)

Οικονομικά μεγέθη μελών ΣΕΒ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ
€362 δισ.
71% συνόλου*

ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ
€60 δισ.
48% συνόλου*

ΠΩΛΗΣΕΙΣ
€61 δισ.
46% συνόλου*

ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ ΚΕΡΔΗ
€3,3 δισ.**
42% συνόλου**

ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ
200.000
11% συνόλου ασφαλισμένων στο ΙΚΑ

ΜΙΣΘΟΙ
€5 δισ.
20% συνόλου***

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ
€2,2 δισ.
26% συνόλου***

ΦΟΡΟΣ ΕΠΙ ΚΕΡΔΩΝ
€1,1 δισ.
31% συνόλου****

* 17.454 δημοσιευμένοι ισολογισμοί χρήσης 2016 που περιλαμβάνονται στη βάση της ICAP

** σύνολο κερδών κερδοφόρων επιχειρήσεων

*** % επί του συνόλου τακτικών αποδοχών (χωρίς bonus και υπερωρίες)/ασφαλιστικών εισφορών ασφαλισμένων στο ΙΚΑ

**** % επί του συνόλου εσόδων από φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων

Όραμα

Οραματιζόμαστε την Ελλάδα ως τη χώρα, που κάθε πολίτης του κόσμου θα θέλει και θα μπορεί να επισκεφθεί, να ζήσει και να επενδύσει. Οραματιζόμαστε μια ανοιχτή, κοινωνικά υπεύθυνη και οικονομικά φιλελεύθερη χώρα-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που προτάσσει την ισχυρή ανάπτυξη ως παράγοντα κοινωνικής συνοχής. Θέλουμε μια Ελλάδα δυναμικό κέντρο της ευρωπαϊκής περιφέρειας, με στέρεους θεσμούς, ελκυστικό κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον, που προάγει τις εξαγωγές, την καινοτόμο επιχειρηματικότητα, την παραγωγή και τις ποιοτικές υπηρεσίες, τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη γνώση, τη συνοχή, τις ίσες ευκαιρίες και το κράτος δικαίου.

Αποστολή

Ηγεσία & Γνώση

Ο ΣΕΒ διαδραματίζει ηγετικό ρόλο στον μετασχηματισμό της Ελλάδας σε μια παραγωγική, εξωστρεφή και ανταγωνιστική οικονομία, ως ανεξάρτητος και υπεύθυνος εκπρόσωπος της ιδιωτικής οικονομίας.

Κοινωνικός Εταίρος

Ο ΣΕΒ, ως κοινωνικός εταίρος που πιστεύει στη λειτουργία των θεσμών, προωθεί στα αρμόδια όργανα της Πολιτείας και της Ε.Ε. τις απόψεις και θέσεις της επιχειρηματικής κοινότητας.

Ισχυρός Εκπρόσωπος

Ο ΣΕΒ διαμορφώνει θέσεις, αναλύσεις και προτάσεις πολιτικής για την οικονομία, τη βιομηχανία, την καινοτομία, την απασχόληση, την παιδεία και τις εργασιακές δεξιότητες, τον κοινωνικό διάλογο, τη βιώσιμη ανάπτυξη, την εταιρική υπευθυνότητα.

Φορέας Δικτύωσης

Ο ΣΕΒ δικτυώνει τα μέλη του μεταξύ τους & με τα κέντρα αποφάσεων (εγχώρια και διεθνή), με στόχο τη δημιουργία προστιθέμενης αξίας.

Σύγχρονες Επιχειρήσεις, Σύγχρονη Ελλάδα

ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων
και βιομηχανιών

Ξενοφώντος 5, 105 57 Αθήνα
T: 211 5006 000
F: 210 3222 929
E: info@sev.org.gr
www.sev.org.gr

SEV Hellenic Federation
of Enterprises

168, Avenue de Cortenbergh
B-1000 Bruxelles
T: +32 (0) 2 662 26 85
E: kdiamantouros@sev.org.gr

ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΤΕ ΜΑΣ
ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ

